(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 11. 12. березня 1944. Рік II.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ:
Краків, Ожешкової 7.
Тел. 163-47
АДМІНІСТРАЦІЯ:
Краків, Райхсштрассе 34.
Тел. 230-39

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 163-47
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно . . 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

Важна нарада в Берліні

28. і 29. 2. ц. р. відбулася в Берліні нарада керманичів урядів пропаганди зі всіх округ Німеччини. Важні реферати виголосили: Мін. Гімлер, що говорив до питання внутрішньої безпеки націонал-соціялістичної Німеччини, генерал-губернатор д-р Франк з'ясував відносини в Ген. Губернії, ген. Ґалянд представив розвиток сили німецького летунства та і його спроможність боротьби з ворожим летунським терором, ген. Шмунд торкнувся питання доросту в армії. Наради закінчив своєю промовою мін. Гебельс. Він з'ясував військове і політичне положення, зокрема сильно зазначив, що сьогодні йде бій не за якісь провінції або простори, але за існування. Це війна світоглядів.

Фюрер прийняв хорватських державних мужів

Фюрер прийняв у Головній Кватирі голову хорватського уряду д-р Мандіча й мін. закордонних справ д-ра Періча. Підчас їх розмови з Фюрером були приявні фельдмаршал Кайтель і мін. зак. справ фон Рібентроп. Після розмови з Фюрером оба хорватські державні мужі відвідали мін. фон. Рібентропа. Після відомих подій в Італії, що осінню м. р. закінчилися переходом у ворожий табор уряду марш. Бадолйо а Хорватії принесли повну державно-політичну самостійність, це вперше високі представники хорватської держави були прийняті в Головній Кватирі Фюрера.

На поталу Сталіна

У відповідь на спротив польського еміґраційного уряду в Льондоні, що не хотів погодитися на домагання в справі західних границь СССР, Сталін створив у Москві свій „Польський Національний Комітет". Він має бути противагою польського еміґраційного уряду в Льондоні. Рівночасно „Польський Національний Комітет" у Москві призначив головного команданта всіх польських збройних сил не тільки в СССР, але також на Близькому Сході, тобто в Ірані, Іраку й Сирії, в просторах Середземного моря і в Італії. Через те, що тут іде переважно про англійські території або такі, які Англія зайняла підчас війни, виходить, що все те діється в порозумінні з англійським урядом, який таки справді пожертвував поляками для „прихильности" Сталіна. Новий командант польських збройних сил з волі Москви виступає під прізвищем Роля а начальник його штабу Вітолд. Вони мають протидіяти ген. Сосновському у Льондоні.

ОГЛЯД ВОЕННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Як попередні місяці таксамо й лютий не приніс большевикам того, до чого вони змагають віддавна — пролому німецького оборонного фронту. Під кінець лютого й з початком березня боротьба продовжувалася деколи навіть дуже завзято на різних частинах східного фронту, проте в цілості всі ті дії мали радше місцевий характер. На ході военних дій сильно відбилася погода. Там, де ще тримав мороз, як напр. на півночі, большевики більше атакували, там, де прийшла відлига, бої зменшувалися. Тому теперішний переходовий час між зимою та весною, став порою обосторонньої підготови. Німецькі війська перед приходом часу весняних болот тут і там вирівнюють фронт і займають кращі становища. Тим часом большевики, як це устійнила летунська розвідка, почали перегруповувати й стягати нові війська готуючися до якихось нових наступів. Через те навіть поодинокі большевицькі наступи виглядали так, наче б большевики вишукували, де слабше місце противника.

Завзяті бої на Півночі

Розмірно найбільші й найзавзятіші бої ішли в північній частині східного фронту між Нарвою і Невелем. Використовуючи замерзлі багна, ріки й озера, ворог раз-у-раз наступав. Найсильніші його удари звертались проти Нарви на півночі та проти німецьких збройних сил в околиці Пскова і коло Невеля. Ворог не тільки, що не щадив свого людського гарматного м'яса, але також кинув багато повзів і боєвих літаків. Крім того для переходу крізь покриті ледом ріки, озера й багна він ужив спеціяльних моторових саней, вантажних авт і лещетарських відділів. Після того, як заломилися сильні ворожі наступи коло Невеля найбільші бої відбуваються коло Нарви й Пскова. Там, де большевикам переходово вдалося вломитися в оборонні лінії німецьких військ, німецьке командування переводить сильні протинаступи. Тому большевики змогли зайняти тільки ті місцевості й простори, які німецькі війська самі залишили, вирівнюючи або скорочуючи свій фронт.

Німецькі успіхи коло Вітебська

Завзяті місцеві бої ішли також у середній частині фронту від Вітебська до Прип'яті. Найбільші бої лютували коло самого Вітебська, який большевики атакували від південного сходу. Серед завзятих боїв німецькі війська відбили ворожі атаки й втримали свої оборонні становища. Крім того большевики наступали також на північ від Рогачева, між горішнім Дніпром і Березиною і на південь від неї. Зокрема не вдалися большевицькі наступи на Бобруйськ, де ворог потерпів болючі втрати. Охоронні частини і відділи французького леґіону очищували від ворожих банд запільні простори середньої частини фронту.

Боєві дії на Півдні

Не втихали бої і в просторі від Прип'яті аж до Криму. Німецькі війська поборювали ворожі частини, що колись клином пробились аж до Луцька. Крім того завзяті бої ішли коло Дубна і в районі Шепетівки, коло Ямполя. Саме в районі між Шепетівкою і Полонним завважено вже від деякого часу, що большевики почали збирати там більші сили. 4. 3. большевики в околиці Шепетівки, після сильної артилерійської підготовки, виступили в наступ переважаючими піхотними й панцирними силами. В запеклих боях большевики потерпіли великі втрати в повзах і людях. В деяких місцях вдалося їм вломитися в німецький оборонний фронт.

Більші сили почали стягати большевики також в околиці Криму, стараючись змцінити свої тамошні причілки. Німецькі летуни затопили на шляху до Керчі 2 пороми з большевицьким військом, а крім того понищили ворожі переходи через Гниле море на сході кримського півострова.

На мертвій точці

Ворожий наступ в Італії дійсно, спинився на мертвій точці. Це торкається всіх фронтів. Звужуючи зайняті ворогом простори, німецькі війська знову пішли вперед коло Апрілії і Чістерни, зайняли деякі узгір'я а крім того окружили й знищили ворожі сили коло Буон Ріпозо. Єдиний рятунок ворога в корабельній артилерії та значній летунській

(Докінчення на 2-ій стор.)

За голосом розуму і серця

Кожний шлях до кращого важкий і для одиниць і для народів. Тому людське життя це постійний змаг, тому „лиш боротись значить жить". Часом та боротьба вимагає найвищих зусиль і жертв. І цього не оминути народам, чи поколінням, що на їх долю випало жити й змагатись на переломі двох епох, як це діється тепер.

Ми знаємо, що перед нами може ще й твердші дні, як були досі. Бо хоч не знаємо, які події прийдуть в найближчих днях чи тижнях і як вони розвинуться в найближчому майбутньому, проте можна здогадуватись, що прийде до посилення военних дій, а в парі з тим зростуть дотеперішні завдання всього населення і виростуть нові потреби. Ото ж свідомі того, що чекають нас ще тяжкі завдання, мусимо відповідно настарляти себе і своїх ближніх, щоб подолати вимогам великого часу й добитися кращого.

Не забуваймо, що тотальна війна ведеться не тільки на боєвих фронтах, не тільки на господарській і промисловій ділянках, але ворог намагається всякими способами впливати і на розум і серце людей, щоб їх звести з правильної дороги, щоб їх душевно заломити, зневірити, чи й обманути різними обіцянками, що ніколи не мають здійснитися.

Застановляючись над теперішніми велетенськими змаганнями, завсіди здаємо собі справу з того, що війна за бути чи не бути йде в першій мірі проти найбільшого ворога християнської культури і самобутнього життя всіх національних спільнот — проти жидо-московського большевизму. Тому кожне діло, що влекшувало б большевикам їх наступ було б у першій мірі шкідливе таки нам самим, бо ж знаємо добре, що нам зготовила б большевицька навала. Про це не треба вже нікого переконувати, бо ми це добре розуміємо. Не обмане нас ніхто й підшептами, що, мовляв, большевизм „змінився". Але нераз треба пригадувати і пояснити, що саме на добро большевикам ішло б кожне діло незгідне з наказами военного часу, кожне занедбання праці, невиконання дрібного навіть обов'язку поодинокої людини, бо кожне більше діло, кожна більша сила родиться з суми дрібних діл, дрібних вчинків. Не забуваймо, що навіть дрібним лихим вчинком, навіть хвилевою нерозвагою, чи занедбанням обов'язку можна накликати лихо, яке деколи вже взагалі важко було б усунути. Це пам'ятають завсіди вояки на фронті,

але про це не можуть забувати і всі працівники в запіллі — молодь в Будівельній Службі, робітники у фабриках, селяни, і взагалі кожний, на своїй стійці. Здоровий розум каже нам, що поступаючи згідно з вимогами суворої теперішности, ми зберігаємо себе для майбутности, для її нових, творчих завдань.

Але не тільки розумом кермується людина, але й серцем, почуттями. Війна створює багато прикростей, багато нещастя. На його вид боліє людське серце, бо воно не з каменю. Це зрозуміле й природне. Ніколи не прийде охота танцювати на могилах, чи радіти на пожарищах. Невесело нікому, хто мусів кинути рідну хату, хто стратив свій дорібок, чи когось зо своїх найближчих. Але ні сум ні біль не можуть нас ослаблювати, зневірювати. Навпаки, ми мусимо гартувати себе, щоб видержати до кінця, щоб перетривати. Нас ще воєнне лихоліття не вдарило так, як наших братів зо Сходу. Але ми мусимо числитися з тим, що війні ще не кінець і, мабуть, не скоро він ще прийде, тому треба бути приготованим і загартованим на різні труднощі і прикрості.

І як розум наказує нам поступати так, як вимагають загальні закони війни і наш власний інтерес, так знов серце велить нам спішити в поміччю всім нашим братам, що тої помочі потребують. У твердій добі, в тяжкому часі мусимо виявити якнайбільше національної солідарности. Вона мусить проявлятися в ділах, в помочі найбільш потребуючим, в помочі харчами, грішми, одягом. Бо хоч збігцям з теренів зайнятих чи загрожених большевиками помагає передусім державно-військова влада, а дальше клітини нашого зорганізованого життя, проте обов'язок помагати тяжить на всіх. Не скидаймо його з себе, але щиро по своїм силам помагаймо братові в потребі. „Люби ближнього свойого, як себе самого" а тієї любови, щирости, помочі потребує він, так само як і ми її потребували б, найбільше в найтяжчий час.

Нехай наш розум і серце здадуть великий іспит перед власною совістю, перед нацією, перед Богом, що в Його поміч надіємось і віримо.

(я. т.)

ОГЛЯД ПОДІЙ

(Докінчення зі стор. 1-ої).

перевазі. Тільки через те він зміг залишитися на вузькому висадному терені. В боях коло Неттуно ворог утратив від 24. 1. до 24. 2. ц. р. 5721 полонених, 238 повзів і 40 гармат. Не краще ведеться 5-ій американській армії ген. Кларка, що наступає на Монте Касіно. В тій частині фронту переважали стежні випади. Ворог ще не кинув у бій своїх приготованих більших сил. Також застряг зі своєю 8-ою армією англійський генерал Алексaндер у східній Італії, що намагалася захопити шлях Пескара—Рим.

Вороже летунство далі бомбардує відкриті італійські міста а також і Рим. 1. 3. воно бомбардувало Ватиканське місто, що — як відомо — творить окрему державу й через свою невтральність стоїть під охороною міжнародного права. Проти цього нарушення постанов міжнародного права гостро запротестував часопис Ватикану — „Обсерваторе Романо". Та в ночі 3. 3. ц. р. ворожі летуни знову заатакували Рим.

В повітрі

Летунська війна далі триває. Ворожі літаки налітають на відкриті німецькі міста, німецьке летунство переводить свої великі летунські атаки на Лондон. З нагоди дня німецького летунства 3. 3. райхсмаршал Герінґ видав денний наказ, в якому виразно згадав про час, коли німецькі летуни новими силами і новою зброєю здійснять відплату, на яку собі ворог уже давно заслужив.

Підчас осінніх денних і нічних налетів на північно-західну й середню Німеччину, ворог утратив 87 бомбовиків. З-поміж більших міст ворог заатакував Бранайґ і Штутґарт. Німецьке летунство перевело дві атаки на Лондон. Друга з них була важка й велика. Це вже шоста атака того роду. З приводу останніх німецьких летунських атак англійський мін. Сінклер заявив у парляменті, що „дуже важко їх поборювати" та що англійці знову ввели летунські відділи для оборони Англії в день і в ночі, як це вже колись було в 1940 р. Крім того Сінклер сказав, що все вже готове, щоб почати бій за Европу. Останні німецькі налети на Англію виявили також, що німецькому воєнному промислові вдалося створити новий тип дуже рухливого бомбовика, який може себе обороняти перед ворожими ловецькими літаками. Тому підчас усіх великих налетів німецькі ескадри мали розмірно дуже малі втрати.

Совітські літаки бомбардували столицю Фінляндії — Гельсінки.

На морі

Німецька воєнна флота й летунство затопили в лютому 26 ворожих торговельних кораблів, загальної містоти 144.185 брт. Крім того важко ушкоджено 34 ворожі транспортові кораблі, загальної містоти 200.000 брт. З воєнних кораблів ворог утратив 1 кружляк, 15 нищильників і 8 швидкоплавних човнів.

Заграннична преса повідомила, що у французьких пристанях можна побачити транспортові підводні човни велетенських розмірів, які мабуть привозять з деяких держав Південної або Середньої Америки важні сирівці, потрібні для німецького хемічного промислу.

Нова битва на Тихому океані

Від двох років американці змагають до того, щоб проломити зовнішній оборонний вал Японії, що складається з цілого ряду більших і менших островів. Їх уперті зусилля принесли їм деякі осяги, бо вони встигли продертися в простори Каролінських островів, що досі були під володінням японців. Продовжуючи свій наступ, американці стягнули в південній частині Тихого океану велику флоту і багато літаків. 22. 2. ц. р. один з відділів американської воєнної флоти появився коло Маріянських островів. Він складався м. і. з 10-ох літаконосців і 8-ох лінійних кораблів. Японські літаки почали бій, що тривав цілу ніч з 22. на 23. ц. р. Американці втратили 1 літаконосець і 3 інші важкі кораблі. 200 американських літаків, що вилетіли з літаконосців, заатакувало острови Азаіпан, Тініян і Гуам. Хоч це діялося у віддалі яких 1.600 морських миль від японських островів, проте японці знають, що приміщені на літаконосцях літаки могли б перебути такий простір за п'ять годин. Тому японський уряд робить усі можливі заходи, щоб якнайбільше зміцнити силу японської протилетунської оборони, щоб зменшити число цивільного населення по містах, і щоб збільшити хліборобську продукцію. Крім згаданих великі бої ідуть за найбільшу японську твердиню в південно-західній частині Тихого океану Рабавль.

Того Бадоліо собі не уявляв...

Рузвелт заявив 4. березня ц. р. на пресовій нараді у Вашинґтоні, що большевики дістануть одну третину всіх тих італійських воєнних кораблів, що внаслідок переходу Бадоліо до аліянтів, опинилися в англійсько-американських руках. Таким способом большевики матимуть свою воєнну фльоту на Середземному морі. Мабуть сам Бадоліо ніколи собі навіть не уявляв, що його капітуляція перед аліянтами матиме аж такі трагічні й болючі наслідки. Одним словом він став жертвою свого безмежного хитрунства!

„Спіть, хлопці, спіть..."

Величавий похорон перших полеглих добровольців.

2. ц. м., відбувся у Бродах похорон двох перших полеглих від ворожої кулі, стрільців ᛋᛋ Стрілецької Дивізії „Галичина", а саме: сл. п. Олекси Бобака і Романа Андрійчука (обидва зі Станиславова). В похороні взяли участь численні представники німецької влади з Губернатором Галичини д-ром Вехтером та шефом Пропаґанди Верґуцом на чолі, представники УЦК, Військової Управи, почесна чота ᛋᛋ Дивізії і української поліції, музична чота летунів і тисячі-тисячі громадян Бродів, Брідщини та Золочівщини.

Домовини, що їх везли на чорних возах дві пари великих карих коней, були вкриті державними прапорами та жовто-блакитними китайками.

Над могилами після панахиди, що її відправили 4 свящ. перший промовив полевий духовник о. Осип Карпинський. Свою промову закінчив він словами пісні: „Спіть, хлопці, спіть, про долю-волю, тихо спіть..."

Вчерги промовив Губернатор д-р Вехтер. Згадуючи полеглих Губернатор говорив:

„Це представники тієї молоді, що її серце б'ється на вид боротьби, яка кипить тепер довкруги. Це представники тієї молоді, якій не була байдужа смерть десяток тисяч їхніх батьків, що згинули в боях з Москвою. Це репрезентанти тієї молоді, яка співчуває десяткам тисяч замучених у льохах НКВД та вивезених в далекі краї. Вона, ці Полеглі Стрільці, знали, що роблять. Вони знали, що історію творить ся ділами, а не словами. Ділами пише історія твердий присуд для народів..." Попрощавши Полеглих в імені цілої Галичини Губернатор зложив власноручно вінок на їхніх могилах.

Черговим промовцем був полк. Альфред Бізанц, що попрощав Полеглих від Військової Управи: „Прощаю Вас — говорив промовець — як перших добровольців, що впали за славу і пошану Батьківщини. На віки хай буде Вам слава і честь! Прощаю Вас, Добровольці! Ви згинули за долю, за волю і за будучність Українського Народу..."

Від рідної Станиславівської землі, від УЦК, від УОК в Золочеві та від усього українського народу попрощав Полеглих голова УОК і посадник Золочева, п. М. Аляськевич. Опісля ще промовляли: Командант полку ᛋᛋ, два представники Німецьких Збройних Сил та сотн. Хронов'ят.

Величавий похорон, якого ще досі не бачили Броди, закінчено сальвою почесної чоти та піснею: „Вічная пам'ять!"

М. К-ий.

Акція допомоги для родин осіб, що виїхали на роботи до Німеччини

Краків. Багатьом родинам у Ген. Губернії доводилось також відчувати відсутність своїх членів, що для загально-европейської справи працюють у Німеччині і не могли забезпечити якслід свою рідню, яка лишалась нераз незабезпечена. Згідно з наставленням німецької влади, до соціяльних потреб усіх, що на будьякій стійці борються з большевизмом, байдуже, чи це будуть робітники, селяни, чи вояки з сім'ї европейських народів, також у Генеральній Губернії переведено акцію допомоги для родин осіб, що працюють у Німеччині. Український Центральний Комітет зібрав потрібні дані, так, що тепер уже докладно усталене число осіб, що мають право до підмоги. Згідно з декретом Правління Генеральної Губернії, ближча родина робітників, що зайняті в Німеччині, зокрема їх жінки й малолітні діти, одержують постійну місячну допомоґу до суми 100 зл., в окремих умотивованих випадках одноразову допомогу в сумі до 150 зл. Після усталення числа заінтересованих Правління відпускає в розпорядження УЦК 600.000 зл. місячно. Крім цієї грошової допомоги члени ближчої родини, зн. жінки й діти до 14 років одержують додаткові харчові приділи, так, що частину грошової допомоги можна обернути на купівлю цих харчів. У цій допомоговій акції Правління користає з помочі УЦК і УДК в усіх округах Генеральної Губернії.

Родина — основа здоров'я і сили нації

Відомо, що родина творить підвалину суспільного життя, бо кожна нація складається з безлічі, ніби окремих живих клітинок-родин, що формують цілий національний організм, надаючи йому своєрідне обличчя. Доля кожного з нас тісно зв'язана з родиною. Коли родини, спираючись на здорові, моральні засади, виховуватимуть у своїх членів шляхетні прикмети, сильні характери і защіплюватимуть їм спільні ідеали, то й ціла нація буде мати високі вартості. Отже від родини залежить і здоров'я, і сила нації. Кожен знає, з власного досвіду, що коли, будуючи хату, підбираємо на її підвалини саме тільки здорове дерево, то й хата, цебто цілість будови, буде не тільки тривка й відпорна на вітер, дощ і холод, але буде мати також і чепурний зовнішній вигляд. Коли ж для будування використаємо погане дерево, то така буде й хата — вона не встоїть довгий час проти стихії природи і вигляд її буде жалюгідний. Подібно і в суспільстві: Коли нарід складається з добрих одиниць-родин, то і в цілості буде він витривалий на всі лихоліття.

Основним складником нашої нації завжди було і є село. Воно, з-під своїх стріх дало нам немало вчених, письменників, героїв і взагалі сильних і творчих людей, хоч йому доводилось і доводиться переживати безліч лихоліть і тяжких потрясень. Саме тому ми дивимось з гордістю на незломність і живучість нашого села, яке втілює в собі непереможну силу нашої нації. Проте, ненормальні часи, як колись, так і тепер, у цій війні, ставлять село, а тим самим і родину не тільки перед новими завданнями й труднощами, але й приносять багато перемін та несподіваних ситуацій які ускладнюють нормальне життя родини, як гармонійної цілости.

Сьогодні майже не знайдете хати, з якої б не виїхав хтось на роботу за кордон, або не пішов на фронт боронити свою Батьківщину. Склад родини розбитий, але все ж таки ми мусимо за всяку ціну дбати за те, щоб такий стан не захитав родинних основ. Наші хлібороби й робітники нераз покидали свою родину і їздили аж за океан, щоб заробити для своєї сім'ї на кращий кусок хліба і ніколи, будучи на віддалі тисяч кілометрів, не переставали бути вірними чоловіками своїх жінок і щирими батьками дітей. Кожний вертався згодом додому й продовжував при кращих уже матеріяльних умовинах, але при тій же родинній любові давнє сімейне життя.

Ми знаємо, як тяжко нераз перебувати жінці самій на господарстві у тяжкий час недостатків, до того ж ще може й з дрібними дітьми, так само, як і її чоловікові не легко працювати на чужині, в чужому оточенні без вірної дружини. Так само нелегко дітям розставатися з любими батьками — матерями і їхати в світ, у невідоме, або прощатися з батьками, чи старшим братом-сестрою які виїздять. Але тут нічого не вдієш — такі умови життя створює суворий час війни і з цим треба всім не тільки погодитися, а й відповідно пристосуватися до цього. Проте, саме такі обставини нас мусять спонукати до ще більшого шанування наших традицій і цінностей родинного життя, не зважаючи навіть на те, що наша сім'я розпорошена. Жінка, що зосталася сама дома може і мусить так само зберегти своєю поставою гідність родини, як і її чоловік, далеко на праці, своєю бездоганною поведінкою серед чужинців. Для свідомих і чесних сімейних співжителів нема кордонів, нема віддалі. Шануймо ж ці почуття родинности, леліймо і зберігаймо їх чистими в душі, щоб зберегти на ціле життя те дороге сімейне щастя! Чи є щось краще в житті людини, як після якогось лихоліття вернуться назад у родинні сторони, до рідної хати, рідних людей і знайти там давню щирість і любов? Немає, так, як може немає гіршого на світі від розкладу родини.

Родинну вірність найдорожче за все шанували наші предки, розуміючи величезну її вагу в житті поодиноких родин і цілого народу. Нам нічого не лишається іншого, як тільки наслідувати їх в добрі і може ще більше в лихі часи, берегти родинну єдність, скріплюючи цим міць і здоров'я цілого нашого національного організму.

(к-м)

Листи з чужини

В час духової обнови

Шановний Пане Голово!

Радію, що в Вашій громаді знаходиться щораз більше людей, які поважно обмірковують справи, що їх порушую в оцих моїх листах з чужини. Я радо скористав би з Вашого запрошення та приїхав би до Вас, щоб про те все ширше та свобідніше усно поговорити, але покищо годі мені вибратися... Може згодом, як зовнішні обставини дозволять... Пам'ятайте, що я духом усе з Вами. Дякую Вам за Ваше довір'я та щирс Вам бажаю якнайкращих успіхів у Вашій культурно-освітній праці. Ця праця дуже важка, бо від неї залежатиме чи ми виплекаємо такі духові сили, які вистарчили б нам для здобуття нашого найвищого національного Ідеалу... Коротко це сказане, одначе зміст цих слів дуже багатий та важний. Над цим саме хочу застановитися в цьому листі.

Нераз ми вже обмірковували сучасне важке положення й у нашому народі й у цілому світі. Яскраво можна його окреслити старозавітним словом — потоп зла бо „не ріки, а море сліз і крови розлилось..." Роздумаючи над тим, насувається настирливе питання: що ж є причиною того жахливого явища, якому й кінця не видати? Відповідь проста — головною причиною всього лиха на світі є злі люди з їхніми [illegible] думками, лукавими задумами та злими вчинками. Хоча завсіди не бракувало злих людей на світі, то тепер настав такий проклятий час, що саме лихі, злочинні люди здобули велику перевагу. Найяскравішим прикладом цього жахливого явища є большевицька тиранія, т. зв. совітська держава, де тисячі злочинців звироднілих душогубів находяться при державній кермі. Їхнє поступовання не різниться нічим від поступовання звичайних кримінальних злочинців, які в здоровій суспільності мають своє місце тільки у в'язниці. Але найбільша трагедія нашої епохи в тому, що за прикладом большевицьких злочинців іде чимало людей у світі. Це щось такого як „морова зараза" — пошесть, що поширюється з кожним подихом вітру... Очевидно, що й наш нарід незвичайно загрожений від цієї зловісної зарази! Може навіть більше, як кожний інший, бо нам приходиться жити в особливо непригожих обставинах... Тому й наше протидіяння проти цієї пошести мусить бути енергійніше та дбайливіше!

Що ж тут робити! Як забезпечуватися проти заразків цієї пошести? Метода лікування є тільки одна. Як при тілесних недугах треба лікувати кожну одиницю зокрема, так і при оздоровлюванні моральної сторінки людей мусить іти відповідна духова праця над кожним членом національної спільноти. При тому дуже важне, що цю духову працю мусить майже вповні виконувати кожний сам. Це щось подібне як у спорті, де кожний змагун мусить постійно й витривало відбувати відповідні вправи, щоб розвинути й виробити свої м'язи до такого ступня, щоб могти здобути найвищий осяг на змаганнях. У кожній людині вже від ранньої молодости проявляється два протилежні первні — первень добра і первень зла. Ціле людське життя це вперта боротьба між цими обома первнями за першенство та всеціле володіння. На жаль, зло має ту перевагу над добром, що воно як кукіль та хабаззя само сіється та розростається, а добро, як благородне пшеничне зерно, вимагає особливої обрібки ріллі та дбайливого плекання. Тому над зростом добра в людині треба витривалої, муравлиної праці та великого зусилля. Одначе це одинокий шлях до правдивого щастя, що за ним тужать та часто важко за нього страждають усі люди на землі.

Застановляючись над цим, приходимо до висновку, що відродження на світі може наступити тільки через духово-моральну обнову одиниці. Тільки через виховання чесних, шляхетних одиниць може добро здобути перевагу над злом. Наша народна мудрість каже: „Добре роби, добре буде" —а до цього треба добрих — шляхетних, сильного характеру людей. Цю справу прекрасно зрозуміла наша тисячлітня християнська традиція, що навіть встановила окремі часи в році, в яких велить вона присвячувати окрему увагу справі духової обнови. Це є так зв. час посту, в якому людина повинна з особливою напругою працювати над своїм моральним удосконаленням — неначе той змагун перемагати в своєму нутрі сліпі звірячі пристрасті та підпорядкувати їх під володіння первня добра — світлого духа. Ось це властивий змисл християнського посту, що його наші славні предки так високо шанували та вміло використовували для скріплення моральних сил нашого народу. Якщо й ми хочемо найти шлях до відродження з теперішньої жахливої руїни, то треба й нам поступати згідно з нашою здоровою християнською традицією та зусильно працювати над нашою духовою обновою, ідучи за мудрими, через століття випробуваними вказівками найкращої виховної установи людства — Церкви. Думаю, що божевілля, яким „ущасливив" людство безбожницький большевизм достатočно доказало по якому боці правда та чого нам триматися.

Жду добрих відомостей від Вас і здоровлю щиро

Ваш

В. Г.

„ГРОМАДЯНСЬКА СИЛА"

Із Софії повідомляють, що після великих політичних зібрань із минулої неділі у поверх тисячі місцевостей створено місцеві комітети нової болгарської організації „Громадянська Сила".

Точність у житті людини

Привичка, кажуть, друга натура. І справді: Якщо ви звикнете чи то до ранішніх гімнастичних вправ, чи до чистоти, точности, чи до всяких інших культурних звичок, необхідних людині, вам тяжко тоді уявити своє життя інакше. Але буває і навпаки. Коли, напр., людина, що живе й працює у селі, де кожна хвилина може має не таке велике значіння, як десь на виробництві в місті, звикне до неточности, їй тоді здається звичайним явищем зробити якусь роботу часом навіть на день-два пізніше, або взагалі сказати: Ще встигну, чого поспішати. Їй захочеться не раз і на 2—3 години піти кудись раніше як треба і тому, здебільшого, даремно їх прогаяти. Іноді, правда, через свою неточність такій людині доведеться нераз і почухати потилицю, але й тут їй здається, що це просто трапився такий збіг обставин. Вона не задумується над тим, що точність в людському житті також необхідна, як і, напр., витривалість, чесність, відважність, культурність.

Знаємо, що нераз запізнившись своєчасно загасити малий вогник людина через пожежу втрачає ціле господарство. Нераз одна хвилина має надзвичайно велике значення. „Запізно!" — це слово нам іноді прикро чути і тому мусимо уміти завсіди цінити, шанувати свій і чужий час. Коли вас кличуть на умовлену зустріч — приходьте своєчасно. Треба, приміром, іти вам на сходини, на пробу аматорського гуртка, чи хору — ідіть у призначений час. Думаймо, що наша неточність може бути комусь неприємністю, такою ж, як ми її маємо тоді, приміром, коли, прогавивши потяг мусимо його даремно чекати, іноді цілу добу, а буває й так, що раз щось прогавлене може для нас не скоро повторитися, або й зовсім уже його не повернемо в своєму житті. Тому то й недаремно каже загальновідома приповідка наша: Хто пізно ходить, той сам собі шкодить. Зрештою, неточність — це рід недисциплінованости, що входячи в звичку, як і все інше, робиться, ніби другою поганою натурою людини. Це також говорить про деяку слабовольність характеру, бо людина сліпо йде за своїми недобрими звичками, не намагається їх якнайшвидше подолати.

Борячись за повноцінність своєї нації, кожен з нас мусить старатися плекати в собі тільки позитивні якості людської індивідуальности і саме тут значне місце займає точність, яка допомагає нам розумно й доцільно використовувати свій час, дисциплінує, заставляє нас серйозно дивитися на світ і цінити життя.

К.

УКРАЇНСЬКЕ МУЗИЧНЕ ВИДАВНИЦТВО У ВІДНІ

В жовтні минулого року засновано у Відні концесіоноване Українське Музичне Видавництво Бориса Тищенка, що вже передтим принагідно видавав ноти, головно пісні, призначені в першій мірі для нашого робітництва в Німеччині. Тепер це видавництво нав'язало зв'язки зі Спілкою Музик у Львові і зараз друкує десять пісень на мужеський хор, десять на мішаний і двадцять народніх пісень на струнний терцет (2 мандоліни і гітара)

СПОВНЯЄШ обов'язок праці в Українській Службі Батьківщині — збагачуєш і відбудовуєш свою Батьківщину

Учітеся, брати мої!

Тарас Шевченко

(З нагоди 130-х роковин з дня Його народження та 83-х роковин з дня смерти)

У Св. Письмі розповідається, як Господь, щоб вивести людей зі страшної пустині, післав їм вогненний стовп, який ішов у повітрі перед народом, освітлюючи й указуючи йому правдиву путь. Отаким стовпом вогненним для нашого народу є невмируща, світла й палка, як вогонь, поезія Шевченка, що більше, як сто років, указує нам правдиву путь з пустині, темряви й поневолення в обітовану землю правди й волі.

Небагато прожив на світі Шевченко: умер на 47-му році життя, пробувши 24 роки кріпаком, 10 років на жахливій царській каторзі, більше 3 років під доглядом поліції і тільки 9 років — ніби „вільною" людиною. Кажемо „ніби", бо й сам поет говорив про своє оте „вільне" життя:

„В неволі тяжко, хоча й волі,
Сказать по правді, не було..."

Не було бо йому волі навіть тоді, коли він, визволившись з кріпацтва, спершу вчився в Академії Малярства а потім (до свого арешту) працював, як артист-маляр і як поет. Не було йому і в цей час волі тому, що рідний народ його був у тяжких московських кайданах, а горе народне було й горем нашого поета. Саме в цей час уперше зриваються з його уст повні гіркого жалю й глибокої свідомости слова про те, що „москалі — чужі люди — роблять лихо з вами"... про те, що

„Шлях на Московщину —
Далекий шлях, пани-брати,
Знаю його, знаю!
Аж за серці поколоне.
Як його згадаю..."

Саме в цей час поет наш у розпачі бачить, що „над дітьми козацькими поганці панують"... І саме в цей час — в перші жроки свого ніби „вільного" життя, коли інший на його місці ввесь віддався б захопленню отією уявною особистою „волею", отим „вільним" мистецтвом, — він з жахом спостерігає, що

„...Заснула Вкраїна,
Бур'яном укрилась, цвіллю зацвіла,
В калюжі, в болоті серце прогноїла
І в дупло холодне гадюк напустила,
А дітям надію в степу оддала..."

Та московський вітер розвіяв ту надію. І серце поета „плаче, просить святої правди на землі..." а „думи прокляті рвуться душу запалити, серце розірвати..."

Чому ж так болить-сумує душа юного ще тоді поета? Чому не втішається вона „воленькою святою", що її поет для себе мав ще в той час? А то були справді страшні часи. Царював на Московщині цар-„фельдфебель", жорстокий кат і свого й особливо — нашого народу. Цей цар (Микола I) запровадив у тодішній Росії такі порядки, що й „вільній" людині не можна було вільно дихати. Це була доба, коли, як казав один московський поет:

„Блукав свобідно дикий звір,
Тремтіла з остраху людина..."

Якщо так почували себе москалі, то для нашого, подвійно поневоленого народу, це було справжнє пекло. І здавалось, що Україна завмерла, чи заснула, „навіки заснула" — замордована, змучена й знесилена. Та так тільки здавалось: там, десь у глибині народних сердець жеврів і розгорявся палкий вогонь гніву й помсти. Він мав ось-ось вибухнути. Як вулканічна лявіна, він ніби шукав отвору для вибуху.

Такою вулканічною горою, звідки вибухла сто років тому ота лявіна гніву й любови Українського Народу, сталася Шевченкова поезія, — гніву до ворогів і гнобителів, — і любови до всіх знедолених дітей народу нашого. Лютий був той гнів і палка-гаряча була та любов. З'єднавшись у серці нашого поета, обидва ці почуття навчили його бачити те, що закрите було для затемнених неволею очей народу, ба навіть — і те, чого недобачала тодішня наша інтеліґенція. А тому —

„Неначе наш Дніпро широкий,
Слова його лились, текли,
І в серце падали глибоко,
І ніби тим огнем пекли
Холодні душі..."

Коли земляки його все ще сподівалися марно якоїсь ласки для народу від московського царя, — Шевченко вірив лише в „слово нове", яке

„Між людьми криком пронесе,
І люд окрадений спасе
Від ласки царської..."

І цим „словом новим" сталася для нас його поезія, бо ця поезія розкривала людям потьмарені очі, засвічувала світ правди, кликала до чину-дії:

„Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте".

Геніяльний поет і артист-маляр, він не смів віддатися насолоді і радощам, що їх приносить, так зване, чисте мистецтво. Він волів стати пророком свого народу і, замість „лаврового" вінка, одержати вінець мучеництва — такий властивий саме пророкам.

Гнівним пророчим словом картає він своїх сучасників-земляків, отих „гречкосіїв і свинопасів", що забувають за свій народ і рідний край... Та зате, якою урочистою радістю звучать його слова тоді, коли побачив він, що

„Найшовсь таки один козак
Із міліона свинопасів",

який своєю дією, своїм чином став високо понад усіма „похиленими рабами".

Поет наш молився:

„...Мій Боже милий!
Даруй словам святую силу —
Людськеє серце пробивать,
Людській сльози проливать,
Щоб милость душу осінила,
Щоб спала тихая печаль
На очі їх... і щоб навчились
Путями добрими ходить,
Святого Господа любить,
І брата милувать"...

Оце і є та велика Шевченкова любов до своїх братів-українців, до свого рідного народу, — та любов, що була, ніби другим кінцем його лютої ненависти до ворогів нашого народу. І оце, сплетене в одне почуття любови-ненависти, було для Шевченка джерелом не тільки тих сліз і крови, що так щедро розлиті в його поезії і що спершу так вражають читача, але також — джерелом його світлої радости, його любови до життя, глибокої віри в славне майбутнє України, його незламної надії на силу рідного народу.

Поет наш так любив життя з його радощами і муками, так любив природу, з її красою і величчю, так любив людину, з її щирістю і здатністю до самопожертви, до героїчних вчинків, з її світлим розумом, палким почуттям і сильною волею!

І він умів знаходити бодай зернятка всієї цієї краси і сили життя, природи і людини, — навіть там, де байдуже і засліплене „суєтою" око не бачить нічого.

„...О, Боже, мій милий!
Тяжко жить на світі, а хочеться жить:
Хочеться дивитись, як сонечко сяє,
Хочеться послухать, як море заграє,
Як пташка щебече, байрак гомонить,
Або чорнобрива в гаю заспіває.
О, Боже мій милий! Як весело жить".

Цей життерадісний світогляд поета, вміння навіть „крізь сльози сміятись, серед лиха співати пісні" — особливо яскраво виступає тоді, коли Шевченко відчуває на собі вплив природи. І то не лише тієї величної й могутньої у своїй вічній красі природи, що здатна й у пересічної людини викликати подив і захоплення. Йому може стати „жаль" навіть малої билини, і цей жаль викликає у нього цілу гаму світлих почувань:

„І хочеться, Боже милий,
Як хочеться жити,
І любити Твою правду,
І ввесь світ обняти..."

Дріб'язкова, „суетна" душа боїться бурі, боїться великих рухів і здвигів. Наш поет не має цього тваринного ляку. Він уміє радісно відчути величні явища природи чи суспільного життя:

„Радуйтеся, вбогодухі,
Не лякайтесь дива!
Се Бог судить — визволяє
Довготерпеливих
Вас, убогих, і воздає
Злодіям за злая..."

Радісна і світла віра поета в щасливе майбутнє свого рідного народу. З великим натхненням і піднесенням пророкує він:

„Чи буде правда між людьми?
Повинна буть, бо сонце встане
І осквернену землю спалить..."

Тяжкі були муки поета: і власна його неволя, і поневолення рідного народу — все те зламало його міцне тіло й поклало його ще не старого в передчасну домовину. Але ніщо не могло зламати його могутнього духа. Навіть ті найважчі кайдани, що їх надів на душу Шевченка цар Микола, заборонивши йому писати й малювати. Для Шевченка це було те, коли б хтось зумів заборонити пташкові співати, або сонцеві — світити.

Та навіть в оцих муках не забуває поет одного:

„Свою Україну любіть,
Любіть її... во врем'я люте,
В остатню, тяжкую минуту
За неї Господа моліть..."

Україна — Рідний Край — то для нього все: своє особисте життя він відсуває на бік, коли йдеться про Батьківщину. Безмежно люблячи свій Рідний Край, але жорстокою рукою вирваний з нього, він у Петербурзькому казематі готовий визнати, що йому ніби „однаково" — жить в Україні, чи ні... навіть підкреслює: „однаковісінько мені!"...

Та ми ось тут саме й не повіримо любому Поетові, власне не приймемо його слів буквально. Цим Поет лише хоче сказати, що його особиста доля — для нього ніщо, — в порівнянні до долі України:

„Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окраденую, збудять...
Ох, не однаково мені!"

В одній з своїх поезій („Сон") поет обіцяв нам:

„А ти, моя Україно, безталанна вдово,
Я до тебе літатиму з хмари на розмову,
На розмову тихосумну, на раду з тобою,
Опівночі падатиму рясною росою..."

І ми віримо, що душа поета з нами. Літає вона над Україною, розмовляючи з нами в невмирущих творах поета, даючи нам мудрі й щирі поради, навчаючи нас, як треба любити свій Рідний Край й боротися за його щастя-долю.

Шевченків Гамалія з славними запорожцями визволив з неволі турецької своїх братів, і вони заспівали йому радісно-урочисту пісню:

„Слава тобі, Гамаліє,
На весь світ великий,
На всю Україну,
Що не дав ти товариству
Згинуть на чужині..."

А ми таку саму світлу й подячну пісню заспіваємо нашому Генію й Пророку, що визволив нас з темної неволі національної несвідомости, що став нашому народові тим стовпом вогненним, який вказує нам правдиву путь...

О. П.

Заслужений діяч Холмщини

Шістсотлітне поневолення, що його пережила, Холмщина, не могло не залишити по собі слідів. Одною з причин було те, що ця обездолена країна не була в силі витворити інтелігентного національного активу в такому числі, щоб він зміг перевести успішно оборонну акцію перед чужою навалою. В ході історії наша тамошня провідна верства або вигинула в нерівній боротьбі, або перейшла в римо-католицьку віру і цілковито спольщилася. Польським впливам підпало і духовенство і міщанство, так, що сьогодні тільки родинні назви вказують на їх українське походження. Польонізаційного процесу не перервало на Холмщині, як також і на Підляшші, і їхне прилучення до царської імперії. Навпаки. Обмосковлююча політика царського уряду не допускала до витворення українського національного руху. Більшість світської інтелігенції місцевого походження з вищою освітою найчастіше не верталася на Холмщину й Підляшшя і просто обмосковлювалася. Були тільки нечисленні вийнятки. Тільки частина нижчого духовенства і народного учительства не підпала повному обмосковленню та деякі одиниці з-поміж міської світської інтелігенції і вони старалися піддержати в народі хоч іскорку національної свідомости серед несприятливих тодішніх відносин.

До таких належав і найстарший нині віком на Холмщині наш діяч, Олександер Рочняк, що прийшов на світ 1. січня 1867 р. в селі Суховоля, суховольської волости, замісьского повіту на Холмщині в селянській родині і кілька десятків літ перед першою світовою війною був суддею в Замісті. Вже тоді цікавився живо національними справами, зокрема належав до гуртка тих діячів, що вели послідовну боротьбу проти наступу сусідів на Холмщині. Рятунок для Холмщини й Підляшшя вбачали вони зовсім слушно у вилученні Холмщини й Підляшшя з т. зв. тоді „Привислянського краю" (Конгресового Польського Королівства), створення з них окремої губернії та прилучення її до Київської Генеральної Губернії (т. зв. Південно-Західного Краю). У Державну Думу внесено урядовий законопроєкт про вилучення з сідлецької губернії Підляшшя і з люблинської губернії Холмщини, де українське (офіційно „русское") населення творило обсолютну більшість і створення з цього окремої холмської губернії. Проти здійснення цього проєкту розпочали поляки величезну акцію в Думі, з краю і за кордоном, одначе Державна Дума остаточно проєкт прийняла, не звіжаючи на опозицію поляків і російських лівих партій, але його довший час не введено в життя. Тоді вибралася з Холмщини й Підляшшя окрема делеґація, у склад якої входив і Ол. Рочняк. На окремій авдієнції цар Микола II прийняв делеґацію 17 грудня 1912 р. і невдовзі опісля справді створено холмську губернію. Цей факт лежав очевидно в українському національному інтересі.

Після першої світової війни і по повороті з евакуації розпочав Олександер Рочняк у нових уже і дуже невідрадних умовинах національну працю на Холмщині, як видний діяч культурно-освітньої організації „Рідна Хата" (польський уряд не згодився на назву „Просвіта") аж до її ліквідації в 1931 р. Зайнявся також і організацією української кооперації на Холмщині і був основником Українського Кооперативного Банку в Холмі, де був головою Надзірної Ради, що проіснував аж до 1939 р. і сьогодні є одиноким українським кооперативним банком на Холмщині й Підляшші. Від Холмщини за Польщі увійшов Ол. Рочняк до Ради Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові і до Надзірної Ради Центробанку у Львові, де заступав інтереси холмської кооперації. На весні і влітку 1938 р. один з перших, разом з б. послом Семеном Любарським, підняв оборонну акцію у справі православних церков на Холмщині, збирав відповідний матеріял і передав його послові д-рові Ст. Баранові для його акції на терені польського сойму і в пресі. Взагалі при кожній нагоді в часі нашого лихоліття стояв Ол. Рочняк у перших рядах наших борців за долю Холмщини.

За цю щиру оборону наших національних і церковних інтересів не минула його та С. Любарсього перед вибухом війни в 1939 р. Береза Картузька, звідки звільнив їх прихід німецької армії. Але Береза не зломила 73-літнього, тяжко тоді недужого старця і він по повороті до Замістя взявся за відбудову нашого національного життя. Став першим головою Українського Допомогового Комітету в Замісті і разом з його наслідником, д-ром Романом Перфецьким, перевів організацію Замійщини і Томашівщини. Своєю діяльністю обняв і Холм. Як голова Надзірної Ради відновив і поширив діяльність Українбанку і став головою Н. Ради Союзу Українських Кооператив у Холмі, де провадить і досі. При організації церковного життя на Холмщині став членом Церковної Ради і Церковного Управління, що перевели організацію теперішньої холмсько-підляської єпархії і зворот православним холмського собору та православних церков, між іншими у Замісті.

Для вшанування цієї праці заслуженого і визначного громадянського і церковного діяча в дні його 77-ліття громадянство Холма влаштувало скромне свято 1. січня 1944 р. в Холмі. Вполудне о. протопресвітер Іван Левчук, у сослуженні соборних протоієреїв, відправив у соборі урочистого молебня і виголосив відповідну проповідь; на молебень явилося численно місцеве громадянство. Опісля, в домівці Союзу Українських Кооператив, вітав свого голову дир. В. Гуль у приявності урядовців і відпоручників місцевих установ та вручив йому письменну адресу. На закінчення відбувся спільний обід, в часі якого поодинокі громадяни склали привіт найстаршому віком діячеві Холмщини, бажаючи йому міцного здоров'я у дальшій його праці на народній ниві, якої він не кидає, не зважаючи на закінчених 77 літ життя.

Д-р. Степан Баран

НОВИНКИ

Приклад гідний наслідування. З нагоди вінчання п. Михайла Кухарчука з п. Оленою Буско і п. Михайла Куртяка з п. Марією Прокоп'юк у Володаві зложили весільні гості суму 1.095 зл. на ранених українських вояків. Повищу суму зложено в Делеґатурі УДК у Володаві для дальшого переслання.

Студентам до відома! Подаємо до відома усім українським студентам закордону, що Німецька Установа для студій чужинців (Дас Дойче Студієнверк фюр Ауслендер) перенесла свій осідок до Берліну. Нова адреса: Берлін-Шарлоттенбурґ 2 Гарденберґстрассе 34/II. — **Комісія Допомоги Українському Студентству при УЦК.**

ДО ВІДОМА ГРОМАДЯНСТВА М. ХОЛМА

У. Д. К. у Холмі повідомляє українське громадянство, що, починаючи від середи 8. березня, в Німецькому Кіні „Скаля", кожної неділі о год. 14 і кожної середи о год. 16, будуть висвітлювати фільми для українців.

У. Д. К. у Холмі.

Об'ява

Вписи учнів до Української Однорічної Сільсько - Господарської Школи в Холмі. (Четвертий прийом). До Школи приймають кандидатів, що закінчили народну школу, у віці 16—18 років, а винятково також іншого віку. Прохання з життєписом надсилати негайно. Навчання цього річника розпочнеться, як тільки зголоситься вистачаюча кількість кандидатів, не пізніше 1. квітня 1944 року. При школі є бурса. Прохання надсилати на адресу: Ukrainische Landwirtschaftschule in Cholm, Pijarskastr. 10.

Примітка: По закінченні згаданої Школи абсольвенти можуть бути волосними аґрономами, контроль-асистентами, помічниками управителів маєтків, тощо.

Холм, 29. лютого 1944 року.

Інж. М. СОЧИНСЬКИЙ
директор Школи.

Малий фейлетон

Вецеєспес Іванович

(Оповідання колишнього цукровика)

Діялось це, щоправда, давненько. Ще тоді, коли большевики, закінчивши громадянську війну, почали руйнувати наш споконвічний побут. Я працював під той час на Погребищенській цукроварні. Там і одружився з селянською дівчиною. Через рік у нас народився синок. Ще ми його нікуди — ні до попа, ні до Загсу, щоб зареєструвати — не носили, а вже назвали Василем. Моя Вустя, було, день і ніч припадає до дитини та все:

— Васильку, Василечку, Василятко моє дороге!...

Та мені й самому до вподоби було це ім'я. Не сьогодні — завтра ми гадали сходити до попа, щоб він охристив ним нашого сина. Коли це раптом кличе мене до себе голова нашого завкому.

— Тобі, товаришу Жмурко, кажуть, лелека дитину принесла? — питає.

— Та принесла, — відповідаю я йому.

— От і добре, що ти якраз у точку попав. Ми сьогодні ж улаштуємо в заводському клюбі октябрини. Це — знаєш? — большевицькі христини! Запросимо на це свято високих партійних гостей: Члена окрпарткому, редактора окружної газети, секретаря райпарткому... Тільки гляди мені, щоб усе було гаразд. Причепуріться з жінкою. Ти поголись, а вона нехай напудриться та напахається пахощами. Одягніть найкращий свій одяг. А як сидітимете в клюбі на сцені, будьте обоє веселі, усміхнені, щасливі. Щоб і іншим, значить, забажалося христити у клюбі своїх дітей...

Прийшов я з завкому додому, розповідаю жінці. Отак, мовляв, і так. А моя Вустя в сльози:

— Чула я, — каже, — про октябрини. Там можуть назвати дитину таким ім'ям, що й не вимовиш. Не піду я туди!

Давай я її умовляти та перекопувати. Треба, кажу, іти нам на ці октябрини, бо, чого доброго, контрреволюцію нам пришиють. А хлопця нашого, кажу, і на октябринах можуть назвати Василем. Я попрошу про це комсомольців. Вони в цьому ділі перед ведуть...

Діждали ми вечора. Лагодимося йти на октябрини, а моя Вустя й світу Божого не бачить — так плаче. Умию я її оце, утру їй сльози (треба ж веселою бути!), а вона знову в плач.

Нарешті таки вибралися. Приходимо до клюбу, а там повнісінько людей. І оркестра. В першому ряді сидять високі партійні гості.

Завклюбу, що мав провадити октябрини, повів нас на сцену, посадив на стільцях і дав кожному по букетові квітів. Вустя тримає на руках закутану в ковдру дитину. Ось піднеслася завіса. Заграла оркестра. Вся заля, як один, вдарили в долоні. Котрийсь із комсомольців гукнув:

— Да здраствует новий бит! — Смерть міровой буржуазії!

Далі завклюбу почав казати з приводу октябрин промову. Досі, мовляв, наші робітники носили дітей до попів, щоб отці духовні давали їм імена всяких там святих. А ті святі, як тепер нам відомо, були всі буржуї та контрреволюціонери. Отож годі ходити до попів, — давайте називати наших новонароджених дітей большевицькими іменами.

— Прошу, товариші, вносити пропозиції, — звернувся він наприкінці до присутніх, — яке ми дамо ім'я новонародженому синові товариша Івана Жмурка.

Звісно, найперші заговорили комсомольці. Назвати його Владленом (на честь Володимира Леніна), — гукав один. Дати йому ім'я Карл (на честь Карла Маркса), — пропонував другий. Нехай син Івана Жмурка буде зватися Еркапеєм (на честь російської комуністичної партії), — обзивався третій. А я все таки чекаю, що котрийсь із комсомольців запропонує назвати нашого сина Василем. Бо прохав же я їх про це. Навіть пообіцяв купити їм за це цілу четвертину самогону. Раптом бачу — вибігає наперед Володя Кукурікало, — той самий Володя, що колись залицявся до моєї Вусті, а вона йому піднесла гарбуза. Війнув він чуприною, блиснув на нас злодійкуватими очима, потім до присутніх, та ще незграбною російською мовою:

— Товаріщі! Ми, члени професіонального союзу, не должні забувать, что в Москві существуєть наш защий професіональний орган, то — їсть Всеросійський Центральний Совет Професіональних Союзів, которий, як нам харашо звесно, скорочено називається Ве-Це-еС-Пе-С. Потому я й предлагаю називать Жмуркового сина Вецеєспесом!

Мені хотілося просто плигнути зі сцени і дати Володі в морду, але, зрозуміла річ, я цього не міг зробити. А присутні на його пропозицію, ніби з глузду з'їхавши, загорлали:

— Так! Правильно! Назвати Жмуркового сина Вецеєспесом!..

Завклюбу давай голосувати про-

+ Посмертні згадки

Дня 25-го лютого 1944 р. в Пісневичах, пов. Холм згинули трагічно агроном волости Раколупи бл. п. **Серафим Скубій**, нар. 10. серпня 1911 р. та інструктор Союзу Українських Кооператив у Холмі бл. п. **Теодосій Урин**, нар. 27. липня 1912 р.

Похорони відбулися 29. лютого в місті Холмі при численній участі громадянства.

Вічна Їм Пам'ять!

Історичні цінності

Серед культурних установ м. Вінниці важливу ролю відограють бібліотека та краєзнавчий музей. Музей має велику кількість зразків українського народнього мистецтва. Особливо цікаві килими (частина ще з старих часів), плахти та пасиі, збірки сорочок і рушників. Вироби кожного повіту Поділля мають свої особливості. На Могилівщині, Ямпольщині та Кам'янеччині вони з густо червоною вишивкою, а в інших повітах вироби мають значно менше червоного й більше чорного кольору і навіть цілком чорні або білі вишивки.

Вишивають по-різному: Хрестиками, гаптом, гладдю. Старі рушники, призначені для прикрас ікон у хатах, мають вишиті орли, стилізовані малюнки птахів та рослин. Багато також є в музеї каптурів, що їх колись носили заміжні жінки.

Ганчарних виробів у музеї понад тисячу, переважно з Гайсинського й Брацлавського повітів. Ще за кріпацтва в с. Бубнівці та Жердинівці, Гайсинського повіту, виробляли гарні миски та глечики. Є чимало зброї старих часів, білої і вогнепальної, цікаві шоломи перського виробу — так звані місюрки, колчуги, козацькі та турецькі шаблі, перські та турецькі пістолі.

Музей придбав чималу кількість стародавніх монет — грецьких, римських, західно-европейських, польських, що характеризують економічні й політичні відносини Поділля з чужинницькими державами.

Закінчення шкільного року

В УКРАЇНСЬКІЙ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКІЙ ШКОЛІ В ХОЛМІ

Дня 25. лютого 1944 р. відбувся другий випуск абсольвентів Української Сільсько-Господарської Школи в Холмі. Закінчило Школу 24 учні, які походять з двох повітів, а саме: з Холмського повіту 20 осіб, з Грубешівського повіту 4 особи. Більшість абсольвентів закінчило курс з дуже добрим успіхом, решта з добрим успіхом. Предсідником Іспитової Комісії був Крайсшульрат Барч. Крім того був присутній Крайсагрономом др. Драбатий. Іспити переводили: Директор Школи інж. М. Сочинський, проф. інж. А. Романенко та проф. інж. А. Гнатовський.

Увечері дня 26 лютого 1944 р. Дирекція Школи разом з обсольвентами влаштувала спільний чай, на який запрошено чільних осіб з Холма, на чолі з головою УДК кап.-лейт. С. Шрамченком. Професори та учні мали приємність почути від присутніх похвальні слова про солідну підготову абсольвентів та їх належне виховання.

Це прийняття відбулось у власній шкільній будові, де міститься також і шкільна бурса. Попередній річник був у гірших умовинах, бо не мав не тільки власного приміщення, але навіть постійного приміщення для кляси, не згадуючи вже про приміщення для бурси.

Користаючи з нагоди, подаємо, що в минулому році (дня 15. лютого 1943 р.) абсольвувала згадану школу 21 особа. Більшість з тих абсольвентів займає вже відповідальні посади, як посади волосних агрономів, а три поступили до двохрічної середньої Сільсько- Господарської Школи в Черниці, в Галичині.

В тому ж, 1943 році, відбувся при школі одномісячний Господарсько-Кооперативний Курс, який абсольвувало 35 осіб.

В цім році запроектовано організувати при школі на весні курси пасічництва та городництва, які мають прослухати передові пасічники та дорадники й дорадниці городництва.

В місяці березні 1944 р. мають відбутись вписи нових кандидатів до школи. Це буде вже 4-тий прийом учнів.

Присутній.

позиції. Всі „провалилися", крім однієї — Вецеєспес! Ревнула оркестра. Загриміли оплески. Залунали вигуки:

— Хай живе Вецеєспес Іванович!..

Дивлюсь я на свою Вустю, а з нею щось страшне робиться: Губи її тремтять — от-от заплаче. Я торк її в плече:

— Кріпися, — кажу, — Вусте!

А вона як поворухнеться на стільці та як скрикне кудись до залі:

— Не хочу я вашого Вецеєспеса! Не бажаю!

Я схопив її за лікоть. — Що ти, мовляв, робиш? Біда ж нам буде!

А вона ще голосніше:

— Не хочу вашого Вецеєспеса! Хоч розстріляйте мене — не хочу!

І як заридає, як заридає. А слідом за нею і дитина:

— Кува! кува! кува!...

Музика увірвалася. Хтось десь у кутку чмихнув, хтось гукнув: „От вам і Вецеєспес Іванович!" Партійні гості засовалися на стільцях. Лупають один на одного очима, а зо мною робиться таке, що я мало вже що й розумію. Коли це бубух — впала донизу завіса. Чую — завклюбу звертається до залі:

— Увага, товариші! Увага!.. Нічого страшного не сталося... З матір'ю новонародженого стався... нустався нервовий припадок... Отож дозвольте на цьому закінчити наші сьогоднішні октябрини...

А тимчасом до нас на сцену — за завісу — прискочив голова завкому. Розлютований, страшний, аж кипить увесь. І до мене:

— Я ж тобі казав... Я ж тебе просхав... Я ж тебе попереджав... — А потім: — Забирайся звідси к чортовій матері!...

Пішли ми з жінкою додому. Моя Вустя цілу ніч проплакала. Та й сам я навіть не задрімав. А вранці покликано мене до завкому.

— Щоб і дух твій не пах на нашій цукроварні! — стукнув голова завкому кулаком об стіл. — Сьогодні ж забирайся!

Довелося перебратися з цукроварні на село, до жінчиних батьків. А сина свого ми таки назвали Василем. Здоровенний парубок з нього виріс. Тепер — нехай йому легенько гикнеться! — десь у Німеччині працює.

Анатоль Гак.

З рецензій

У львівському місячнику „Наші Дні" ч. 2 за лютий 1944 р. появилася, за підписом п. К., рецензія на брошуру Протоєрея Григорія Метюка **„Три роки. — Трьохліття архипастирської праці Іларіона, Архиєпископа Холмського й Підляського"**, Холм 1943, 8 ст. Ось зміст рецензії:

„Це відбитка із Холмського календаря, присвячена трьохрічччю праці в Холмщині відомого мовознавця д-ра Івана Огієнка, — тепер архиєпископа Іларіона. У статті подано ряд даних про те, які релігійно-культурні зміни пройшли Холмщина і Підляшшя за цей короткий час. Число церков з 51, що залишилися після польської руйнації, зросло до 162; парохій є 183, священиків 172, деяке число духовенства прийшло з Волині і Буковини; пороблено заходи для організації духовної семінарії. Відновлено традицію епархіяльних соборів, при участи світських делегатів; також в архиєрейській раді є представники громадянства. Зорганізовано епархіяльну бібліотеку, що нараховує понад 15.000 томів; епархіяльна друкарня працює для місцевих потреб".

У тому самому числі „Наших Днів" у рецензії на цьогорічні календарі й альманахи за підписом п. С. Затикача відмічено появу Холмського православного календаря, який містить м. і. послання Архиєпископа Іларіона, статті Дм. Дорошенка, І. Фещенка-Чопівського, В. Щербаківського, А. Білецького, Ол. Мицюка та ін.

ВИСТАВА ДИТЯЧОЇ ОПЕРИ

Заходом Музичної Студії при УОК Рефоретури Культурної Праці в Чорткові відбулася в дні 17. і 20. 2. 1944 р. вистава дитячої опери М. Лисенка „Коза Дереза", яка пройшла з повним успіхом. Крім старших було багато дітей, що уважно приглядалися виставі, яку ставлено виключно силами учнів Музичної Студії. Виконавці виступили в дуже добре зроблених масках.

Дещо про сни. На думку одного з психологів на 100 снів є 58 прикрих, 26 дуже приємних, 16 байдужих. На цій основі можна дійти до висновку, що нещастя, як у дійсному житті, так і в снах має перевагу над щастям.

ГОРЩИК ЗІ ШЛУНКА КОЗИ

У малих місцевостях на Балкані вживають ще сьогодні дивних горщиків. Так напр. варять там у горщиках з баранячих та козячих шлунків. Ці шлунки, дбайливо вичищені, зав'язують на одному кінці і вішають їх над вогнем. Такі горщики видержують навіть сильний вогонь і мають ту добру прикмету, що не збиваються.

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. ; Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79.